

Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm

Ert dnr KN2023/02645
Vårt dnr R-2023-16

Malmö den 21 april 2023

REMISSVAR: Remiss av EU-kommissionens förslag till förordning om kritiska och strategiska råmaterial – European Critical Raw Materials Act

Avfall Sverige är kommunernas branschorganisation inom avfallshantering. Det är Avfall Sveriges medlemmar som ser till att avfall tas om hand och återvinns i landets alla kommuner. Vi gör det på samhällets uppdrag: miljösäkert, hållbart och långsiktigt. Vår vision är "Det finns inget avfall". Vi verkar för att förebygga att avfall uppstår, att mer återanvänds och att det avfall som uppstår återvinns och tas om hand på bästa sätt. Kommunerna och deras bolag är ambassadör, katalysator och garant för denna omställning.

Avfall Sverige bildades redan 1947 och har omkring 400 medlemmar. Avfall Sveriges medlemmar är kommuner, kommunalförbund, kommunala bolag och kommunala regionbolag inom avfall och återvinning. Deras kunder utgör Sveriges invånare och en stor del av näringslivet. Genom medlemmarna representerar Avfall Sverige Sveriges befolkning. I Avfall Sverige ingår, som associerade medlemmar, cirka 150 tillverkare, konsulter och entreprenörer aktiva inom avfallshantering.

1. Förslagets koppling till Avfall Sveriges generella ståndpunkter

Avfall Sveriges årsmöte har fastställt ett antal ståndpunkter som är vägledande för Avfall Sveriges ställningstaganden och åtgärder för att utveckla avfallshanteringen och kommunernas roller. Avfall Sverige anser att avfallshanteringen är en väsentlig del av samhällets infrastruktur och att avfallshanteringen ska ge god och behovsanpassad service för medborgare och verksamheter.

Avfall Sveriges vision är "Det finns inget avfall". Vårt och Sveriges långsiktiga mål är att tillväxt inte resulterar i mer avfall och att Sverige klättrar mätbart högre upp i avfallshierarkin.

En ökad resurshushållning med kritiska råvaror ligger i linje med Avfall Sveriges generella ståndpunkter.

2. Sammanfattning

- En fullständig implementering av artikel 11.1, som rör separat insamling av bland annat metall, i alla medlemsstater är en prioriterad fråga i relation till frågan om kritiska råvaror.
- En annan aspekt att överväga på EU-nivå är ett generellt krav avseende återvinning av gruvavfall när det är lämpligt och möjligt i syfte att så långt som möjligt nyttiggöra sällsynta jordartsmetaller från gruvbrytningen. Detsamma gäller slagg från smältverk.
- Specificerade behandlingskrav avseende elavfall bör övervägas på EU-nivå i syfte att främja materialåtervinning fullt ut av kritiska råvaror och sällsynta jordartsmetaller.
- Krav på reparation och annan förberedelse för återanvändning av insamlat elavfall, som innehåller kritiska råvaror, där detta är möjligt och inte orimligt bör införas. Detta skulle också bidra till att bibehålla kritiska råvaror i ett cirkulärt kretslopp. Därför bör ett sådant krav också övervägas på EU-nivå.
- Förebyggande av avfall är den högsta prioriteten. Förebyggande av avfall och ökad cirkuläret är också aspekter som innebär att behovet av jungfruligt uttag av kritiska råvaror minskar, vilket ökar EUs självförsörjningsgrad av kritiska råvaror utan sådant uttag. Avfall Sverige anser att ekodesignkraven behöver genomföras så skyndsamt som möjligt.

3. Generella kommentarer

- Avfall Sverige tackar för möjligheten att lämna synpunkter till remissen. Frågan om kritiska råvaror rör inte direkt, men väl indirekt, den kommunala avfallshanteringen. Genom kommunens ansvar för kommunalt avfall och annat avfall under kommunalt ansvar (jfr. 15 kap. 20 och 20 a §§ miljöbalken) ansvarar kommunen för borttransport, återvinning och bortskaffande av sådant avfall, men med förebyggande av avfall som den högsta prioriteten.
- Kritiska råvaror i form av avfall av olika typer av metaller återfinns i det kommunala avfallet. Genom sorteringskrav i de kommunala avfallsföreskrifterna regleras krav på utsortering och separat insamling av sådan metall som utgör kommunalt avfall. Insamlat metallavfall överläts till privata entreprenörer för återvinning.

I artikel 11.1 tredje stycket ramdirektivet 2008/98/EG finns ett krav på medlemsstaterna att införa separat insamling av bland annat metall. Som nämnts ovan har kommunerna redan på frivillig grund verkställt detta krav genom sina avfallsföreskrifter. Däremot saknas det ett motsvarande krav i svensk lagstiftning

avseende sådant metallavfall som inte ligger under kommunens ansvar, utan faller under avfallsinnehavansvar enligt 15 kap. 11 § miljöbalken. Detta med undantag för ett generellt krav avseende utsortering av metall som utgör bygg- och rivningsavfall (jfr. 3 kap. 10 § avfallsförordningen [2020:614]).

Sannolikt samlas sådant metallavfall som utgör annat avfall in separat utan tvingande krav eftersom metallavfall generellt har ett värde, men det borde vara en viktig prioritet för EU att säkerställa en full implementering av detta krav i syfte att säkerställa att kritiska råvaror i form av metall ingår i ett cirkulärt kretslopp. Nämda artikel 11.1 är inte fullt ut implementerad i den svenska lagstiftningen trots att det är ett krav som härrör från 2008 års version av ramdirektivet om avfall. En fullständig implementering av artikel 11.1 i alla medlemsstater är en prioriterad fråga i relation till frågan om kritiska råvaror.

- En annan aspekt att överväga på EU-nivå är ett generellt krav avseende återvinning av gruvavfall när det är lämpligt och möjligt i syfte att så långt som möjligt nyttiggöra sällsynta jordartsmetaller från gruvbrytningen. Detsamma gäller slagg från smältverk.
- När det gäller elavfall borde kraven i direktivet 2012/19/EU skärpas när det gäller processerna för återvinning av elavfall. När mycket av elavfallet, under den första tiden för producentansvaret för elavfall tillämpning demonterades manuellt i syfte att separera elavfallet så långt som möjligt, är i dagsläget maskinell fragmentering den rådande behandlingsmetoden. Detta innebär eventuellt att alla kritiska råvaror och sällsynta jordartsmetaller inte omhändertas fullt ut genom materialåtervinning. Därför bör specificerade behandlingskrav avseende elavfall övervägas på EU-nivå.

Hel eller partiell återanvändning av produkterna motverkas också av dagens behandlingsmetoder. Avfall Sverige föreslog i remissvar till SOU 2021:26 – Använd det som fungerar införande av krav på reparation och annan förberedelse för återanvändning av insamlat elavfall, som innehåller kritiska råvaror, där detta är möjligt och inte orimligt¹. Detta skulle också bidra till att bibehålla kritiska råvaror i ett cirkulärt kretslopp. Därför bör ett sådant krav också övervägas på EU-nivå.

- Förebyggande av avfall är den högsta prioriteten. Förebyggande av avfall och ökad cirkuläret är också aspekter som innebär att behovet av jungfruligt uttag av kritiska råvaror minskar, vilket ökar EUs självförsörjningsgrad av kritiska råvaror utan sådant uttag.

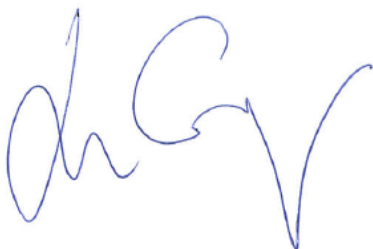
Därför är frågan om ekodesign av produkter och komponenter viktig. Avfall Sverige

¹ Se Avfall Sveriges remissvar till SOU 2021:26 – Använd det som fungerar, M2021/00774.

anser att ekodesignkraven behöver genomföras så skyndsamt som möjligt och säkerställas för de mest miljöpåverkande produkterna först. Avfall Sverige anser att elektriska och elektroniska produkter bör prioriteras – inte bara konsumentprodukter utan även infrastrukturprodukter hos telekombranschen – samt bland annat byggprodukter².

För fortsatta kontakter i dessa frågor hänvisar vi till vår chefsjurist Sven Lundgren, sven.lundgren@avfallsverige.se, telefon 040-35 66 00.

Med vänlig hälsning,
Avfall Sverige

Lars Stjernkvist
Ordförande

Tony Clark
Vd

² Se Avfall Sveriges remissvar till förslag om ekodesigndirektiv, M2022/00802.